

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขต

จตุจักร กรุงเทพมหานคร

ธนินฐา ฤกษ์รุจิพิมล*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 190 คน ซึ่งได้มาจากการใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ทดสอบด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าที (t – test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe' Post hoc Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูงกว่าเพศชาย

3. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe' Post Hoc Comparison) โดยครูที่สอนใน โรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ใน

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ระดับสูงกว่าครูที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

4. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของเฟย์ (Scheffe' Post hoc Comparison) โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5 – 15 ปี

คำสำคัญ

ความคิดเห็น ครู การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลัก ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการเรียนการสอนจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การบริหารงานในสถานศึกษาจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมุ่งหวังการกระจายอำนาจจะลด ขั้นตอนการบริหารให้น้อยลง สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6) ในการบริหารงานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีระบบการบริหารการศึกษาในลักษณะสายการบังคับบัญชา มีการบริหารจัดการโดยเน้นให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งได้ให้การสนับสนุนการบริหารงานวิชาการ การบริหารจัดการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สนับสนุนครูและบุคลากรในการพัฒนาศักยภาพของตนเองและนักเรียน พัฒนาการจัดการศึกษา นิเทศ กำกับติดตาม และการปฏิบัติงาน รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักการศึกษา, 2554, หน้า 29 – 30)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาสถานการณ์การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ในส่วนของจุดอ่อน พบว่า ในด้านวิชาการของนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และ

ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการบริหารงานโดยใช้หลักและกระบวนการบริหารเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา ผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีความสนใจที่จะศึกษาว่าผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำในการพัฒนา ได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการให้การสนับสนุนงานวิชาการมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้แก่ผู้บริหาร ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร

กรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 190 คน ซึ่งได้มาจากการใช้ตารางของเครซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีเพศ ประสบการณ์ และสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนและ กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงาน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) เป็นรายชื่อ รายด้าน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ วิเคราะห์ค่าที่ t – test

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของ โรงเรียน โดยการทดสอบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way analysis of variance)

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และมีประสบการณ์ 5 – 15 ปี
2. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กำหนดหลักสูตรสอดคล้องกับ โครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้มีการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
4. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
5. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมพัฒนาครู ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
6. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้

7. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้ในการวัดผลและประเมินผล

8. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนกำหนดระยะเวลาการนิเทศและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพบปะครูเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม เพื่อให้คำแนะนำเรื่องการสอน

9. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($P>.05$) ยกเว้นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูงกว่าเพศชาย

10. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

11. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก การบริหารงานวิชาการถือ

เป็นงานหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องบริหารงานวิชาการ ให้การมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังแนวคิดของ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมาตรฐานและคุณภาพของ สถานศึกษาวัดได้ผลงานทางด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาณัฐ สุภาพ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และงานวิจัย ของนุชรี เอี่ยมไผ่ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและ รายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต จตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและ การบริหารหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กำหนดหลักสูตรสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร การวัดและประเมินผลหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และผู้บริหารยังมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2541) ได้ระบุถึงหลักสูตรว่า ต้องมีลักษณะกว้างยืดหยุ่นมีความเป็นสากล มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ สังคมโลกปัจจุบัน และโลกในอนาคตเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตร และ สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาณัฐ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และงานวิจัยของนุชรี เอี่ยมไผ่ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความ คิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัด กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้านเช่นกัน

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม และรายข้อ

พบว่า ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในการพัฒนาครูมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์มากพอที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น และผู้บริหารยังได้มีการตรวจ แนะนำครูเกี่ยวกับวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมติดตามการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชูศรี สุวรรณโชติ (2544) ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องกำหนดแผนการพัฒนา โดยยึดแนวทางในการวางแผน การศึกษาปัญหาเพื่อให้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของสังคม มีการกำหนดสมมติฐานการวางแผนการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้ได้กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาณัฐ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และงานวิจัยของคัมภีร์ อีสร์น (2558) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัย พบว่า ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม และรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมพัฒนาครู ให้มีความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัย เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุจิรั ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่น่าเชื่อถือและเป็นระบบในการแสวงหาคำตอบ เพราะเป็นการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ที่เป็นจริงในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์ ที่มีเป้าหมายสำคัญที่อยู่การแสวงหาคำตอบ จากปัญหาและข้อสงสัยของครู เป็นการคิดพัฒนานวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาณัฐ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม และรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึง การบริหารงานของผู้บริหารมีการวางแผน การส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงให้ครูผู้สอนผลิต ใช้อุปกรณ์การสอนให้ตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชมภูมิตถ (2543) ได้กล่าวถึง สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ไว้ว่า เป็นการนำเทคโนโลยีด้านต่างๆ วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ไปใช้ในการเสนอ แสดง และถ่ายทอดเนื้อหาการศึกษา นำไปประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษา การเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม และรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียน เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการประชุมชี้แจงจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การศึกษาให้บุคลากรที่รับผิดชอบได้ทราบและเข้าใจให้เป็นแนวทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวาสนา เพิ่มพูน (2550) ได้กล่าวถึงการวัดผลประเมินผลไว้ว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ติดตามผลการดำเนินการสอนของครูว่าได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพียงใด หากมีข้อบกพร่องหรือปัญหาใดๆ ในการเรียนการสอนก็จะได้ออกทางปรับปรุงแก้ไขให้การเรียนการสอนดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 และงานวิจัยของนุชรี เอี่ยมไผ่ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทุกด้านเช่นกัน

1.6 ด้านการนิเทศการศึกษา ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายข้อ พบว่า ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนกำหนดระยะเวลาการนิเทศและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึง การบริหารของผู้บริหารที่มีการจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาและส่งเสริมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และติดตามการนิเทศเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสงัด อุทรานันท์ (2530) ได้กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่ง

สามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาณัฐ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเลย และงานวิจัยของ นุชรี เอี่ยม ไม้ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตมีนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยพบว่า ในด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้านเช่นกัน

2. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ยกเว้นด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูได้ดำเนินงานต่างๆ อย่างเท่าเทียมกันทำให้ปัจจัยทางด้านเพศของครูไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คัมภีร์ อิศรัน (2558) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัย พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านภาพรวมสูงกว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ธรรมคงทอง (2555) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลจากการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการนิเทศภายในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ด้านภาพรวม ในระดับสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี และครูที่มีประสบการณ์ 5 – 15 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานที่มากย่อมมีผลต่อการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ สุภาพ (2555) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการนิเทศ การศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก มีความเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารควรจัดทำหลักสูตร โดยมีการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชน ตรวจสอบหลักสูตรของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับหลักสูตรและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางกำหนดสาระการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้และคู่มือครูทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักเรียนโดยตรง
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีนโยบายให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ และจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานวิจัย โดยการเปิดการอบรมให้ความรู้แก่ครู และมีการจัดประชาสัมพันธ์หรือสัมมนาวิชาการ เพื่อใช้ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของครู
4. ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้ครูได้ใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการจัดหาสื่อหรือขอความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน
5. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีมาตรฐานในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอและให้การสนับสนุนในการจัดทำเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล

6. ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรมีการนิเทศครูเป็นรายบุคคล และตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีการติดตามผลการนิเทศ ในการนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ภาณุทัต. (2555). ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครระยอง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

คัมภีร์ อิศร่น. (2558). ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จุฑาณัฐ สุภาพ. (2555). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชม ภูมิภาค. (2543). เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. 4(1). 15 – 17.

ชูศรี สุวรรณโชติ. (2544). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: ทิชซิ่งเอ็ด.

ธวัชชัย ธรรมคงทอง. (2555). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา

นุชรี เอี่ยมไผ่. (2557). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตมีนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

รุจิร ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.

สงัด อุทรานนท์. (2530). การนิเทศ: หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม